

Alternatív- progresszív- és antipedagógiai gondolkodásformák, iskola- és oktatáskritikák

A 90-es évek közepétől a számítógépes tanulás eszköztárában és lehetőségeiben az internet elterjedése jelenti az új minőséget. Az internet, a világháló által rendelkezésre álló kommunikációs lehetőségek jelentőségének tudatosodása hirtelen történt.¹ A fejlődéssel lépést tartani kívánó országok egyre bővülő körében született meg az a felismerés, hogy az infokommunikációs technológia rohamosan átalakítja a társadalom minden szegletét. A kilencvenes évek második fele az információs-társadalom stratégiák fogalmazásának és az iskolai hálózatok létrehozásának időszaka.² Papert 1996-ban megjelent újabb könyve **Papert, S.: The Connected Family. Bridging the Digital Generation Gap. Atlanta: Longstreet Publishing, 1996**) ismét reprezentatív összefoglalását adta az új helyzetből adódó lehetőségeknek és feladatoknak. Az összekapcsolt családra utaló cím egyik magyarázatát ismét az alcím hordozza: tudatosodott a digitális generációs szakadék, amelynek áthidalása fontos feladattá vált. A könyvben az interneten kívül is számos olyan téma jelenik meg, amelyek ma az iskola, az oktatás, a tanulás informatizálásáról gondolkodókat foglalkoztatják. A könyv tipográfiája is újszerű: a szöveg úgy jelenik meg, mintha hipertext lenne: a legfontosabb fogalmak alá vannak húzva, és a könyv végén ún. „hot words” index található. Az is újdonság a korábbi könyvekhez képest, hogy ezt a kötetet CD-ROM és webhely egészíti ki. Ez – többek között – egy nagyon fontos tény is jelez, amely a könyv témáját is meghatározza: az otthoni számítógépek terjedését. Az otthoni tanulási kultúra rövidesen összekapcsolódik más tanulási kultúrákkal, állapítja meg Papert, ugyanakkor hozzáteszi: az otthoni számítógéphasználat eltér az iskolaitól, szerinte sokkal jobb annál. Ebben a könyvben a korábban már többször szerepelt „literacy” kifejezés új kontextusban bukkan fel: a computer literacy fogalom helyett a „technological fluency” (kifejezést javasolja (hasonló jelentésű fogalom az EU programokban újabban a „technological culture”, lásd később), majd bevezeti a „learning fluency” kifejezést.

Papert a rohamosan terjedő otthoni számítógép-használathoz kapcsolódóan bevezeti a „home-style learning” fogalmat, és szembeállítja a tanulás iskolai formájával (school-style learning).³ Alapvető kérdésnek tartja, hogy a szülők hogyan tudnák hatékonyan segíteni gyermekeik otthoni számítógépes tanulását (home learning culture home computer learning culture, family learning culture). A mikrovilág fogalom mellett ebben a könyvben jelenik meg- az Internethez, illetve a www-hez kapcsolódóan a hipervilág (hyperworld) fogalom. Az Internet a számítógéphasználat és a tanulás újabb lehetőségeit jelenti,⁴ amely lehetőség jelentősen eltér a korábban többször kifejtett mikrovilágban történő tanulástól.⁵ Ennek megfelelően a tanulás és a tudás két formáját különbözteti meg: a mikrovilág-tanulás akkor helyénvaló, ha valamiről

¹ Mi sem jelzi ezt jobban annál a ténynél, hogy Bill Gates a megjelenést követően át kellett hogy írja 1994-ben megírt és 1995-ben kiadott könyvét, mert nem számított az Internet népszerűségének és elterjedésének robbanásszerű növekedésére. „we didn't expect that within two years the Internet would captivate the whole industry and the public's imagination.” Gates, Bill: The Road Ahead. 1996, Perquin Books. Preface to the second Edition, x. p. Elgondolkodtató, hogy az információs technológiának ez a gyors (r)evolúciója időnként azokat is zavarba hozza, akik a folyamatot mozgásban tartják. Talán mondanom sem kell, hogy Papert 1993-as könyvében az internet megemlítésre sem került.

² Finnországban a 90-es évek közepén fogalmazták meg az információs társadalomra való felkészülés stratégiáját (**Finnland towards an Information Society**), és 1995-ben a finn oktatási minisztérium elkészítette saját programját (**Education, Training and Research in the Information Society: A National Strategy, 1995**). Brüsszelben 1996-ban rendeztek konferenciát az európai elektronikus iskolai hálózat megvalósításának kérdéseiről. Németországban 1996-ban indult az első jelentősebb szövetségi (Schulen ans Netz) program az iskolák Internet-elérésének biztosítására. Angliában 1998-ban indult az átfogó, nagy ívű National Grid for Learning kezdeményezés.

³ Az előbbi a tanulás természetes, piaget-i formája, Papert erre helyezi a hangsúlyt, szemben a rossz hatásfokú iskolai tanulóssal.

⁴ A „downloading” illetve a „surfing” fogalmakat használja az új lehetőségek érzékeltetésére.

⁵ The key element here is not the learning advantages of working in an individual microworld; it is opening a larger „hyperworld” in which the microworlds are mere atoms. p. 59.

mély, alapos tudást akarunk szerezni. A hipervilág-tanulás más típusú: felszínesebb, tájékozottság, értesültség jellegű tudást eredményez, a hipervilág a laza kötődések világa. A kétféle tudás között (hyperknower and microknower) egyensúlyt kell kialakítani. A Más oldalról is megkülönböztet pólusokat a tanulást illetően: a gyermek és felnőtt mentalitás közötti különbséget. A Bricoleurs kifejezés mellett bevezeti a „Planner”, azaz „tervező” fogalmat az inkább felnőttre jellemző tanulásra.

Észre kell vennünk, hogy a három könyv megírásának idején – és ebben is megmutatkozik az, hogy a számítógép valóban proteuszi médium – három különböző számítógépről van szó. Az Észrengés számítógépe parancssoros vezérlésű, puritán geometrikus grafikai lehetőségű, a „gyerekek gépe” ikonikus és legördülő menüs vezérlésű, fejlett grafikus felhasználói felülettel és multimédia lehetőségekkel ellátott. Az összekapcsolt család internetes számítógépe pedig a gyerekek mikrovilágait a „hipertérben való barangolás” lehetőségeivel gazdagítja, és a tanulás új formáinak bevezetését, kipróbálását teszi lehetővé.